

Odbijanje služenja vojnog roka na osnovu prigovora savjesti

OHR želi najaviti inicijativu podrške implementaciji standarda Vijeća Evrope koji se tiču prava pojedinca da odbije služenje vojnog roka u Bosni i Hercegovini na osnovu prigovora savjesti.

Prvi korak u okviru ove inicijative poduzet je putem upješnog Informativnog sastanka za predstavnike građanskog društva u vezi sa pitanjima prigovora savjesti, koji je prošlog petka održan u Sarajevu. OHR je inicirao ovaj sastanak, a njegovi su-organizatori su bili nevladina organizacija iz Sarajeva Žene ženama i njemačka nevladina organizacija Schuler Helfen Leben. Diskusija, u kojoj je učestvovalo 15 nevladinih organizacija iz oba Entiteta, pokazala je da kod predstavnika građanskog društva postoji velika podrška za uvođenje prava na prigovor savjesti u Bosni i Hercegovini.

Pravo na prigovor savjesti znači pravo pojedinaca da odbije služiti obavezni vojni rok radi svojih moralnih, vjerskih, filozofskih, političkih ili drugih uvjerenja zbog kojih ne može biti pripadnik oružanih snaga. Pravo na prigovor savjesti se obično posmatra u vezi sa pravom na slobodu mišljenja, savjesti i vjerskih opredjeljenja, koje se u Bosni i Hercegovini primjenjuje na osnovu člana 9. Evropske konvencije o ljudskim pravima. To pravo je ugrađeno u ustave i zakone većine zemalja-članica Vijeća Evrope. Član II, 1 Ustava BiH nalaže Bosni i Hercegovini i njenim Entitetima da osiguraju najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda, a sasvim je jasno da pravo na prigovor savjesti spada u ovu kategoriju.

Obaveza da se prizna pravo osoba koje odbijaju služenje vojnog

roka na osnovu prigovora savjesti, i da se te osobe isključe iz vojne službe nije u suprotnosti sa općim pravom država da od svojih državljana zahtijevaju obaveznu službu koja može imati vojni ili civilni karakter. Drugim riječima, potpuno provođenje prava pojedinca na prigovor savjesti bi od Bosne i Hercegovine jednostavno zahtijevalo da proširi vrste obaveza koje traži od svojih građana, putem uvođenja alternativne službe koja zaista nije vojne prirode, a koju će obavljati oni građani kojima se priznaje pravo na prigovor savjesti. Ova alternativna služba bi mogla obuhvatati rad u oblastima kao što su obrazovanje, zdravstvena zaštita, pomoć u slučajevima katastrofa i zaštita okoliša. Iskustvo mnogih evropskih zemalja pokazuje da je postojanje alternativne službe višestruko korisno jer omogućava mladima da svoju obavezu prema državi odsluže na način koji donosi direktnu društvenu i ekonomsku korist.

Iako odredbe o prigovoru savjesti već postoje i u Zakonu o odbrani Federacije (član 72 i 81 do 94) i Zakonu o Vojsci Republike Srpske (član 215 do 219), ove odredbe se skoro nikako ne provode, i nisu u potpunosti u skladu sa postojećim standardima Vijeća Evrope.

Ministrasko vijeće Vijeća Evrope je u svojoj Rezoluciji R (87) 8 izradilo jasan niz standarda koji se odnose na procedure priznavanja prava pojedinca na prigovor savjesti, kao i uslove alternativne službe. Direkcija ljudskih prava Vijeća Evrope je velikodušno ponudila tehničku pomoć državama-kandidatima – kao što je Bosna i Hercegovina – u zakonskoj implementaciji ovih standarda, a Vijeće Evrope bi sasvim jasno takvu implementaciju smatralo povoljnom pri procjeni kandidature Bosne i Hercegovine.

Na sastanku koji treba biti uskoro održan, stručnjaci imenovani od strane Direkcije ljudskih prava Vijeća Evrope će se upoznati i sa grupama koje predstavljaju građansko društvo, i sa predstavnicima vlada Bosne i Hercegovine i Entiteta koje su nadležne za pitanja koja se tiču prigovora savjesti i

pitanja vezana za alternativnu službu. Nakon ovog sastanka, OHR očekuje formiranje lokalnih ekspertnih grupa za izradu nacрта zakonskih propisa. Ove grupe će u saradnji sa stručnjacima Vijeća Evrope izraditi nacrt zakonskih propisa koji će omogućiti Bosni i Hercegovini da uvede i u potpunosti poštuje ovo važno pravo pojedinca na prigovor savjesti.